

## Landbruget i 1943.

### Nogle Betragtninger ved Aarsskiftet.

Af Professor K. Skovgaard.

Naar man nu ved Aarsskiftet lader Tanken glide tilbage over Aaret, der svandt, og prøver at samle dets landbrugsmæssige Begivenheder i et Billede, vil det vel gaa saadan for de fleste, at Tidens skæbnesvangre Voldsomhed kaster sin sorte Skygge ind over Erindringen, fortrænger Dagliglivets Problemer, som synes saa smaa og betydningløse paa Baggrund af det store Spil, som afgør vor Skæbne. Det kan derfor knibe nok med at aftvinge en aarshistorisk Oversigt den tilstrækkelige Interesse, og hertil kommer saa ydermere den Vanskelighed, at de Betragtninger, vi under Tidens Vilkaar kan fremsætte ogsaa om Tidens faglige Problemer, antager Formen af en Række delvis usammenhængende Billeder, thi vi mangler Forudsætningerne for frit at kunne kombinere det skete, for at stille Problemerne i det rette Forhold til hinanden og for at vurdere Fremtiden, den Fremtid, om hvilken vi ikke ved andet, end at den paa mange afgørende Omraader maa blive et Brud med den Fortid, vi engang kendte og maaske stadigt lever i.

Men da Livet nu engang skal leves, og Dagens Gerning øves ogsaa i Skyggen af det store, der sker om os og med os, maa vi inden for de af Vilkaarene afstukne Rammer søge at faa det bedst mulige ud af Situationen, vi maa drage den Lære, som kan drages, af Tidens Begivenheder og Udvikling, selv med Risiko for at de Betragtninger, vi kan anstille, og de Slutninger, vi maaske naar til, hurtigt forældes af Tidens hastigt malende Kværn.

### Vejr- og Vækstforhold.

Naturen havde givet Aaret 1943 et venligt Ansigt, saaledes at Landmandens praktiske Gerning faldt let og uden store Skuffelser. Vejret var i Aarets „begge Ender“ mildt og fordelagtigt, en fuldstændig Modsætning til de Polarvintre vi oplevede de foregaaende Aar, og der var dermed skabt de bedste Muligheder for en gunstig Arbejdsfordeling og Arbejdsudnyttelse samt for Gennemførelsen af Aarets Arbejder inden for de rette Terminer, Forhold af stor økonomisk Betydning.

Foraarsarbejdet, der faldt tidligt, kunde gennemføres og afsluttes under de bedste Vilkaar, og det tidlige Foraar satte Gang i alle Vækster, saa der tidligt „blev Bid“ for Kreaturerne, ligesom Græsset groede hurtigt og godt til, og vi fik igen efter flere Somres delvise Misvækst en god Høhøst, ja i mange Egne saa god som ikke set i mange Aar.

En noget kølig og tør Forsommer syntes at skulle kuld-kaste de Forventninger, Foraaret havde skabt, men Regnen ved Midsommer ændrede Billedet og forhalede Høsten, som en Overgang tegnede til at blive usædvanligt tidlig. Alligevel fik vi paa Grund af den tidlige Saa-ning og Vækstvilkaaerne iøvrigt en tidlig Høst, der faldt omtrent samtidigt over det ganske Land. Svære Regnstorme i August sinkede Indhøstningen, men skadede næppe Korn- og Halmkvaliteten, da den stærke Storm hurtigt tørrede Kornhobene, og den megen Væde var iøvrigt en Velsignelse for Græs- og Roemarken.

Eftersommer og Efteraar blev usædvanligt gunstige, alle Arbejder kunde bringes hurtigt og rettidigt fra Haanden, og i det milde Vejr kunde Kreaturerne græsse saa længe og saa fordelagtigt, som vi sjældent har oplevet det, hvad der har haft sin store Betydning for Foderforsyningerne, idet Roehøsten blev under Middel baade af Rod og Top, og Besætningerne er større end for et Aar siden. Roerne tegnede en Overgang godt, hvor de ikke havde været udsat for Angreb af Sygdom og Skadedyr

i Forsommeren, men i September bredte de „gule Blade“ sig betænkeligt og standsede Væksten, dels maaske paa Grund af Sygdomsangreb, men sikkert ogsaa som Følge af Næringsmangel, thi Afspærringens Indflydelse paa vor Gødningsforsyning maa vi vente først giver sig Udslag i Roerne, som dels er den graadigste af vore Afgrøder, dels er den Afgrøde, der først præsenteres for den formidskede og forringede Staldgødning. Den kvalitetsmæssigt ringe Roetop var et ikke altfor godt Foder og ogsaa et ringere Raastof for Ensileringen end i de foregaaende Aar, dog maa man haabe, at en større Erfaring i denne nye Konserveringsmaade og det gunstige og renlige Efteraarsvejr maa bøde herpaa, saa Ensilagens Kvalitet ikke bliver altfor forringet.

#### Arealanvendelse.

Det fremgaar af Arealstatistiken, at de Ændringer i Arealanvendelsen, som har været i Gang siden Krigsudbruddet, er fortsat i Aarets Løb, bl. a. er Arealet med, hvad vi kunde kalde de „interessante Afgrøder“, Frø, Industriplanter o. a., udvidet betydeligt, men Ændringerne er ialt dog ikke større, end de har kunnet foretages inden for Sædskiftets Rammer. Det ses saaledes af Arealtallene, at Nedgangen i Kornarealer, ca. 55 000 ha, nogenlunde svarer til Fremgangen i „Andre Høstarealer“, ca. 68 000 ha, og at Fremgangen i Kartoffelarealet, ca. 32 000 ha, nogenlunde svarer til Tilbagegangen i Foderroeararealet, ca. 30 000 ha, dog er Høstarealet forøget med ca. 19 000 ha paa Bekostning af Græsarealet.

Arealet med Vintersæd naaede i 1943 op paa samme Størrelse som i 1939, men Hvedearealet var kun  $\frac{1}{3}$  af det normale. Man tør dog temmeligt sikkert gaa ud fra, at efter det gode Hvedeudbytte i 1943 har der i indværende Efteraar igen fundet en betydelig Udvidelse af Hvedearealet Sted. Forskydningerne i Kornarealerne viser, at Landmændene gerne saar Vintersæd, hvad der har sin gode Forklaring i den højere Pris, der ved Af-

*Arealanvendelsen efter Statistisk Departements Tællinger.*

	1939	1942	1943	1943 ÷ 1939	1943 ÷ 1942
Hvede .....	133 500	5 700	45 900	} + 1 000	+75 900
Rug .....	137 000	187 900	256 600		
Bælg­sæd .....	3 100	8 800	9 200		
Korn ialt .....	1 374 800	1 329 400	1 319 700	÷55 100	÷ 9 700
Kartofler .....	69 500	98 700	101 700	+32 200	+ 3 000
Foderroer .....	415 500	397 400	385 900	÷29 600	÷11 500
Fabriksroer .....	39 600	45 700	43 700	+ 4 100	+ 2 000
Andre Høstarealer	50 800	79 500	118 700	+67 900	+39 200
Heraf Frø .....	41 900	37 100	60 600	+18 700	+23 500
Høstarealer ialt .	1 950 200	1 950 700	1 969 700	+19 500	+19 000

leveringen opnaas for Vintersæd i Sammenligning med Vaarsæd.

Udvidelsen af Kartoffelarealet skyldes antageligt især de gode Priser, der opnaas for Spise- og Industri­kartofler, men ogsaa en forøget Anvendelse af Kartoffler til Svinefoder. Der koges en betydelig Mængde Kartoffler paa Mejerierne i visse Egne, og desuden er der efterhaanden kommet stærkt op imod halvandet Hundrede transportable Kogeanlæg i Brug, hvad der maa have nogen Virkning.

Den relativt stærke Udvidelse af de „interessante Afgrøder“ fordeler sig i Hovedtrækkene saaledes:

	Køefrø	Bælgpl. frø	Gressfrø	Havfrø	Oliefrø	Spindher	Hamp	Sennep	Havesager
1943:	9 827	16 043	25 703	2 045	2 600	6 400	1 200	16 700	23 300
1942:	3 123	12 264	19 723	749	3 500	6 800	1 700	17 600	7 400
1939:	3 615	10 197	23 435	838	—	1 500	—	3 053	7 120

Som det fremgaar af den foregaaende Tabel, er Markfrøarealet steget med ialt 23 500 ha i Forhold til 1942 og med 18 700 ha i Forhold til 1939, en meget betydelig Udvidelse, som nok er større end Afsætningsmulighederne betinger, og da Frøhøsten endvidere har været god for de fleste Sorter, har Resultatet været meget betydelige

Nedsættelser i Frøpriserne, fra 25 til 50 pCt., ja for Kaalroe og Turnips endnu mere, for Kaalroe saaledes fra 4,50 til 1,65 Kr. pr. kg, men da Udbyttet af disse to Frøsorter har været meget stort, opnaas der ikke desto mindre en god Indtægt pr. Hektar. Trods de kraftige Prisreduktioner var Frøavlen, og især af Rodfrugterne, særdeles rentabel i 1943, men man maa haabe, at Frøavlerne forstaar det Advis, der ligger i Prisnedsættelsen, thi endnu et jævnt godt Frøaar maa nødvendigvis medføre yderligere Prisnedsættelser, saa Avlen bliver urentabel.

Desværre er Prisnedsættelsen ogsaa gaaet temmeligt stærkt ud over Rødkløver, som er nedsat fra 8,60 Kr. til 5,50 Kr. for halvsildig Rødkløver, forhaabentlig kan denne Avl bære det, fordi der jo knytter sig saa store produktionsmæssige Interesser til, at vi er selvforsynende med Kløverfrø.

#### Hør og Hamp.

Avlen af de nye Industriplanter, Hør og Hamp m. v., har et meget beskedent Omfang. Avlen af Oliehør vil trods den høje Pris, 5—6 Gange Importprisen før Kri-gen, ikke rigtig slaa an. Udbyttet er for usikkert, og Kul-turen har for store Ulemper til, at den aftvinger Interesse, den vil derfor blive forladt, saa snart der overhovedet viser sig Indførselsmuligheder. Anderledes skulde det imidlertid gerne gaa med Spindhørren; der er i Spindhør- dyrkningen investeret ikke ubetydelige Kapitaler af Land- mænd og andre, og Kulturen skulde have nogen Eksistens- betingelse her i Landet, dels med Henblik paa Forsyning af Hjemmemarkedet med Spindtave, dels med Henblik paa Eksport. Desværre kan denne Spindhør ikke aftvinge den hjemlige Industri synderlig Interesse, det synes kun at være den bitre Nød, der har lært Industrien at spinde Hør, og det skyldes saa godt som udelukkende det af Landbruget, F. D. B. plus et Par enkelte Industriforetagen- der tagne Initiativ, at Spindhørdyrkningen har naaet et Omfang, saa visse livsvigtige Forsyninger kan holdes i

Gang. Nu skal det indrømmes, at Spindtaveprisen er høj, og at de af Hørren forarbejdede Varer bliver meget dyre, hvorfor man paa Forhaand kan være tilbøjelig til at indrømme Hørren nogen væsentlig Mulighed, men disse Priser maa dog ses paa Baggrund af Tiderne, lige som manglende Erfaringer ved Dyrkning, Oparbejdelse og Forarbejdning gør sig gældende. Det skulde synes sandsynligt, at man ved forenet Indsats skulde kunne samle saadanne Erfaringer og Resultater i Hør dyrkningen og Hørindustrien, at vi, som sket er i andre Lande, vil kunne etablere denne nye Industri paa rentabel Basis, naar Børnesygdommene er overvundet, og der vilde derved være skabt nogen forøget Erhvervs mulighed, hvad maaske nok kan blive fortrængt.

Hvad Hampen angaar, synes den som Oliehørren kun at være et Krigstidsfænomen, Taveudbyttet er for lavt til, at vi kan konkurrere med Sisal, Manilla og Hamp fra andre europæiske Lande.

#### Høstudbytte.

Høststatistiken, der kom for nylig, har nok overrasket mange. Man havde hørt en hel Del Udtalelser om, at Høsten og især Rodfrugthøsten var daarligere end i Fjor, og saa viste Tallene det omvendte Billede, en lille Op-

	Mill. hkg			Mill. Afgrødeenheder		
	1943	1942	1934—38	1943	1942	1934—38
Hvede .....	1,8	0,2	3,8	1,8	0,2	3,8
Rug .....	5,0	4,1	2,6	5,0	4,1	2,6
Vaarsæd .....	32,0	33,7	29,2	29,4	31,1	26,8
Korn ialt .....	38,8	38,0	35,6	36,2	35,4	33,2
Kartofler .....	19,4	16,7	13,5	4,5	3,7	3,2
Foderroer .....	209,0	208,8	—	24,7	24,2	25,0
Fabriksroer ....	13,1	15,9	—	3,0	3,6	2,8
Hø .....	21,1	9,1	19,7	8,5	3,7	7,9
			Ialt ....	76,9	70,6	72,1
			Minus Brødkorn ....	70,1	66,3	65,7

gang for Korn og Rodfrugter foruden den betydelige Op- gang for Hø. Dette skyldes vel nok, at Høsten er mere ujævn end i Fjor, og for en Gangs Skyld er det Øerne, der har de negative Udslag, paa Grund af ringe Forsøm- mernedbør i ret udbredte Egne, bl. a. paa Lolland-Falster.

For de i Ernæringen direkte anvendte Afgrøder, Brød- korn og Kartoffler, ses Forsyningerne at være yderst til- fredsstillende; 50 pCt. mere Brødkorn end i Fjor og mere end før Krigen, men Hveden har da ogsaa givet 39 hkg og Rugen 22 hkg pr. ha i Gennemsnit, vist nok det stør- ste Foldudbytte, vi nogensinde har opnaaet af disse to Kornsorter; i det store Høstaar 1938 gav de kun 35 og 19 hkg i Gennemsnit. Kartoffler har givet et usædvanligt stort Udbytte med 191 hkg pr. ha mod 171 hkg før Kri- gen og 183 hkg i 1940. Derimod er Avlen af Sukkerroer  $\frac{1}{6}$  mindre end i Fjor; der er baade Udbyttenedgang og Arealtilbagegang.

Sammenlignet med i Fjor er Foderforsyningen saaledes:

Mill. Afgrødeenheder					
Korn	Kartofler	Foderroer	Sukkerroer	Hø	Ialt
÷1,7	+0,8	+0,5	÷0,2	+4,8	+4,2

Tages det desuden i Betragtning, at der overalt er rige- ligt med Halm af god Kvalitet, er Fodringsgrundlaget for Vinteren ikke saa lidt bedre end i Fjor for Malkekøerne og Kvæget i det hele taget, hvad ogsaa var ønskeligt, da Bestanden er vokset med ca. 4 pCt., derimod er der noget mindre Korn til Svin og Høns. Dog maa man ved Virk- ningen af dette bedre Høstudbytte tage den noget mere ujævne Høst i Aar end i Fjor i Betragtning, hvad der under de nuværende Forsyningsforhold virker relativt stærkt formindskende paa Produktionen. Saaledes er Rod- frugthøsten op imod 10 pCt. mindre paa Øerne i Aar end i Fjor, men ca. 4 pCt. højere i Jylland. Ligeledes er Hø- udbyttet forøget forholdsvis mere i Jylland end paa Øerne.

### Halmproblemet.

Efter den store Halmhøst i 1942 kom der igen Liv i det gamle Problem om industriel Udnyttelse af Halmen, et Problem som i de sidste 40 Aar er gaaet regelmæssigt igen efter gode Halmaar, medens man af gode Grunde intet hører til det i de daarlige Halmaar, f. Eks. i 1940 og 1941, og det ser ud til, at en enkelt Fabrik er begyndt at fabrikere Halmpap. Imidlertid maa man ikke vente sig for meget af dette Forsøg, det har trods omfattende Forsøg i mange Lande ikke været muligt at opbygge nogen nævneværdig Papirindustri paa Halmen, naar Holland undtages. Aarsagerne hertil er flere, bl. a. Halmens Cellulosekvalitet, dyre Fabrikationsprocesser, store Mængder Affaldsstoffer o. a., Forhold der medfører, at den Pris, der kan betales for Halmen til dette Formaal, bliver meget lav, bortset fra at Papirindustrien ikke har nogen Interesse for dette Raastof. Naar Holland som Undtagelsen har kunnet opbygge et betydeligt Antal Halm-papfabriker, skyldes det særlige Forudsætninger, saaledes et kvægløst Landbrug i de saakaldte „Veenkolonier“, billig Transport paa Kanalerne, Adgang til billigt Vand o. s. v., men det er ikke sandsynligt, at danske Landmænd vilde være tilfredse med en Betaling af  $\frac{1}{2}$  Øre pr. kg Halm, som var den Pris, Hollænderne tidligere opnaaede; man blev nok ikke særlig trofaste Leverandører i de halmfattige Aar.

Nej, indtil det lykkes at udarbejde billigere Forædlingsmetoder i Halmpapindustrien, og saa længe Træcellulosen er relativt billig, vil den mest rationelle Maade at løse Halmproblemet paa her i Landet være at anvende halmfattige Kornsorter, og forhaabentlig lykkes det Planteforædlerne at komme videre med Fremstilling af Kornsorter, der producerer mere Kærne og mindre Halm.

Det skal dog tilføjes, at det ser ud til, at der i flere Lande under Krigen er paabegyndt en Kunstspinfiber-Produktion paa Grundlag af Cellulose, fremstillet af Halm og



andre Straaafgrøder. Nærmere Oplysninger om Omfanget og Mulighederne for denne Produktion mangler, men man behøver ikke at tilføje, at det vilde have overordentlig landøkonomisk Betydning, om dette tekniske Problem kunde løses.

### Husdyrhold og Husdyrproduktion.

Takket være den gode Høst i 1942 og Aarets iøvrigt gunstige Produktionsbetingelser har Husdyrproduktionen været betydeligt bedre stillet i 1943 end Aaret før, hvad der har givet sig Udtryk baade i en voksende Husdyrbestand og i en ikke saa lidt forøget Husdyrproduktion.

#### Husdyrbestanden efter Statistisk Departements Tællinger.

	Juli 1939	Juli 1942	Juli 1943	1943 ÷ 1942
Heste .....	594 000	590 000	599 000	+ 9 000
Heraf Føl .....	54 300	62 000	72 000	+ 10 000
Kvæg .....	3 326 300	2 870 000	2 988 000	+ 118 000
Heraf Malkekøer ....	1 642 200	1 391 000	1 440 000	+ 49 000
Heraf Kalve .....	864 000	749 000	806 000	+ 57 000
Svin*) .....	3 182 400	1 206 000	2 011 000	+ 805 000
Heraf Søer .....	396 700	168 000	231 000	+ 63 000
Faar .....	147 000	182 000	180 000	÷ 2 000
Høns .....	33 297 000	11 507 000	14 105 000	+3 598 000
Kaniner .....	337 000	1 100 000	1 400 000	+ 300 000

\*) 20. Nov. 1943: 2 449 000 Svin, hvoraf 244 000 Søer.

#### Husdyrproduktionen, maanedligt Gennemsnit for 10 Mdr.

Efter Stat. Departement.

	Mølk		Smør		Flæsk	
	Mill. kg	1935 = 100	Mill. kg	1935 = 100	Mill. kg	1935 = 100
Jan.—Okt. 1939	—	102	—	—	—	98
— 1942	256	65	9,3	65	7,0	30
— 1943	296	75	10,6	74	11,0	44

  

	Æg		Kød		Samlet Index 1935 = 100
	Mill. kg	1935 = 100	Mill. kg	1935 = 100	
Jan.—Okt. 1939	—	133	—	107	102
— 1942	2,7	38	12,3	107	52
— 1943	2,5	36	8,2	71	59

Naar undtages Faarene, er der Fremgang i Antallet af alle Husdyrarter, og som vi maatte vente det, især i Antallet af Svin og Høns. Under Afspærringen maa Udsvingene i Høstens Størrelse naturligvis især paavirke Bestanden af disse let reproducerbare Husdyrarter, men ogsaa for Kvæget er der en betydelig Fremgang, baade af Køer og Tillæg; man har aabenbart bedømt de fremtidige Udsigter for Produktionen gunstigt og ogsaa for gunstigt, thi allerede indeværende forholdsvis gode Høst maa nødvendigvis medføre Reduktioner i den Husdyrbestand, vi er naaet op paa. Dette gælder især for Svinebestanden, hvis Vækst giver Udtryk for en overdrevet Optimisme. Svinetallet er fra Juli 1942 til November 1943 fordoblet og har fortsat sin Vækst lige til den sidste Tælling. Der er dog i den sidste Tid sket en mærkbar Reaktion, hvilket bl. a. har givet sig Udtryk i Grisepriserne, som paa Randers Marked er faldet fra ca. 70 Kr. i September til 45 Kr. sidst i November og i Roskilde til ca. 40 Kr. Men en Svinebestand paa 2,4 Mill. og et Soantal paa omkring 240 000 svarer da ogsaa til en Aarsproduktion af ca. 3,1 Mill. Baconsvin, og fedes Slagterisvinene ydermere til en Slagtevægt af 90—95 kg, svarer Bestanden fodringsmæssigt til en Produktion af ca. 4,4 Mill. Baconsvin eller nogenlunde det samme som før Krigen, en Produktion som vi ingen Muligheder har for at gennemføre, og det er derfor forstaaeligt, at Landmændene indskrænker Efterspørgselen efter Grise. Hvis der ikke meget hurtigt slaas bak med kraftige Reduktioner af Tillæget, vil vi opleve noget af det samme som i 1941; vi vil faa en Overgang med en stor Svineproduktion og derefter stærk Nedgang og Udmattelse, en af flere Grunde yderst uheldig Udvikling, som bl. a. vil øve sin skadelige Virkning, ikke alene i Svineproduktionen, men ogsaa i de andre Produktionsgrene og umuliggøre en jævn Forsyning af Markedet. Allerede i den nuværende Situation er dette begyndt at gøre sig gældende, hvad der ses af Prisen paa Frihandelskorn, som er steget til ca. 46 Kr., foreløbigt, en Pris som

savner anden Begrundelse, end at der er for lidt Korn i Forhold til Husdyrbestanden, og at et stort Antal Landmænd maa have planlagt en større Svineproduktion, end de har haft Korn nok til at fede færdig. For dette maa de nu betale i den høje Kornpris, som ikke er rentabel i den almindeligt løbende Svineproduktion, og som forøvrigt i Almindelighed vækker ganske forkerte Forestillinger om de Priser, der skal opnaas for de forskellige Salgsafgrøder, for at disse skal blive rentable at dyrke i Forhold til Korn.

For at Udviklingen ikke skal blive lige saa uheldig og skæv som i 1941, maa man derfor haabe, at den enkelte Svineproducent nøje overvejer sine Produktionsmuligheder for Tiden indtil næste Høst og indstiller sin Produktion derefter, saa den kan blive saa ensartet som muligt. Helst skulde den vende Topenden opad mod Sommeren, hvad i det kommende Aar vel ikke bliver muligt, thi derved udnyttes den rigelige Skummetmælk i Sommerhalvaaret bedst, og dette værdifulde Fodermiddel staar rigeligere til Raadighed for de andre Husdyr i Vinterhalvaaret. Som Husdyrbestanden er for Tiden, maa vi derimod vente, at den store Svinebestand beslaglægger en alt for stor Del af Skummetmælken — og ogsaa af Kornet — til Skade for hele Produktionen og forøvrigt ogsaa for Leverancerne af Konsummælk til Byerne; man har Brug for Skummetmælken paa Gaardene.

#### Produktionens Afbalancering.

Til dette Produktionsproblem eller Problemet om Produktionens Afbalancering skal yderligere knyttes et Par Bemærkninger, da der her stadigt gør sig adskillige Vildfarelser og Misforstaaelser gældende. Som vi produktionsmæssigt staar i det under Afspærringen, er Kvægholdet og Mælkeproduktionen mere end nogensinde det faste Punkt i vor Landbrugsproduktion og vor økonomiske Tilværelse, og det er derfor rigtigt, at Kvægbestanden holdes saa stor, som det er muligt efter Fodringsfor-

holdene, derved faar vi de største Produktionsmuligheder i det hele taget. Forholdet er jo det, at vi ud af Kvæg- og Mælkeproduktionen ikke blot faar de vigtige Produkter Kød, Mælk, Ost og Smør, men ogsaa den Æggehvideproduktion igennem Skummetmælk og lidt Kød- og Benmel, som baade Svine- og Æggproduktionen skal bygge paa. Forslag om Forcing af Svineproduktionen paa Roer, Kartofler og Korn paa Bekostning af Kvægholdet savner derfor Bund i Virkelighedens Verden; det kan ikke gøres, for i samme Grad man reducerer Kvægholdet, bortfalder Mulighederne for Svineholdet.

Noget andet er, at man som allerede omtalt ved en hensigtsmæssig Fordeling af Svineproduktionen imellem Sommer og Vinter, med den store Produktion i Sommerhalvaaret, vil kunne opnaa den fordelagtigste Produktion, nemlig den fordelagtigste Udnyttelse af Skummetmælken gennem Anvendelse af kulhydratrige Grovfodermidler som ensilerede kogte Kartofler, evt. ensilerede Sukkerroer. At Landmændene gerne vil forcere Svineproduktionen i Sommerhalvaaret, derom vidner Grisepriserne, som paa Randers Marked steg fra 41 Kr. i Februar til 70 Kr. i Juli, da Mælkeproduktionen var størst, en Prisudvikling som har sin store Del af Ansvaret for den stærke Forcing af Svinebestanden videre frem, og det omtalte stærke Fald i Griseprisen de sidste to Maaneder kan ogsaa nok delvis forklares ved Betæneligheder over Skummetmælksforsyningen.

Mange Landmænd vil i de kommende Maaneder staa vaklende over for Problemet, om de skal give Køerne noget Skummetmælk, eller Svinene skal have det hele. De vil antageligt vælge at give Svinene, hvad de behøver for at trives, men de maa saa samtidig gøre sig klart, om de ikke derved reducerer den producerede Mælkemængde, saa Slutresultatet bliver baade en lavere Mælkemængde og for lidt Æggehvide til Svinene.

De samme Betragtninger som for Skummetmælken gælder ogsaa for Kornet, praktisk taget det eneste Kraftfoder,

der staar til Raadighed. Naar man har Malkekøerne, skal man give dem saa meget Korn, som de honorerer ved den fordelagtigste Mælkemængde, thi Køerne betaler lige saa godt for dette Korn, som Svinene gør det, og man faar til Raadighed mere Skummetmælk. Særlig fordelagtig bliver Kornanvendelsen naturligvis, naar man kompletterer dets Indhold af Æggehvite med f. Eks. Skummetmælk; Køerne betaler saa betydeligt mere for Kornet end Svinene.

Forøvrigt maa man gøre noget alvorligt for at „vende“ Svineproduktionen som omtalt, thi vi udvikler med riven- de Hast Mælkeproduktionen til en Sommerproduktion. Det var en Bevægelse, vi kunde spore allerede i Trediverne, men som naturligvis er blevet stærkt fremmet under Krigens Produktionsforhold. Denne Udviklings hastige Forløb anskueliggøres af følgende Tal, som er de gennemsnitlige Forholdstal for Mælkeproduktionen i de tre Maaneder med henholdsvis den laveste og højeste Produktion, Januar, Februar og Marts samt Maj, Juni og Juli, hvor Produktionen i 1935 er sat lig 100.

	1939	1941	1942	1943
Jan., Febr., Marts .....	93	60	50	51
Maj, Juni, Juli .....	123	83	78	95
Sommer : Vinter .....	131	138	156	186

Sommerproduktionen er altsaa gaaet relativt overordentlig stærkt frem, selv om man tager de i de anførte Aar ret stærke Variationer i Foderforsyningen i Betragtning, og herefter maa vi indstille den øvrige Produktion. Denne Udvikling maa som sagt tilskrives Produktionsforholdene, Mangelen paa Kraftfoder og Æggehvite i Vinterhalvaaret, og det synes derfor ikke meget sandsynligt, at en Prisdifferentiering mellem Sommer- og Vintermælken skulde være i Stand til at bøde derpaa.

I Aaret 1943 havde Mælkeproduktionen særligt fordelagtige Vilkaar, hvilket fremgaar af de anførte Produktionstal. Der blev i Januar—Oktober produceret 2960

Mill. kg Mælk mod 2560 Mill. kg Aaret før, svarende til Forholdstal paa 75 og 65 mod 1935. Denne Fremgang skyldtes saa godt som udelukkende Sommeren, Maj—Oktober, hvor Produktionen var 2121 Mill. kg mod 1745 Mill. kg Aaret før, og Fremgangen holdt sig saa sent som i Oktober, hvor Forholdstallet for Produktionen var 78 mod 62 i 1942, altsaa 25 pCt. større.

Fremgangen er noget uensartet fordelt over Landet efter Sommerens Produktionsforhold. Saaledes viser de Kontrolforeningsresultater, der nu foreligger, at i de kontrollerede Besætninger paa Lolland-Falster har der været en Fremgang paa 78 kg Mælk pr. Ko eller en Fremgang paa 2½ pCt., paa Sjælland er Fremgangen 150—200 kg Mælk eller 5—6 pCt. og paa Fyn 206 kg Mælk eller 6—7 pCt. Da Fremgangen i Mælkemængden ialt er ca. 15 pCt., hvoraf knap 4 pCt. skyldes Fremgang i Koantal, maa Jylland altsaa have haft en større Fremgang end Øerne, hvad ogsaa kunde ventes efter Produktionsforholdene. Da der i alle de tre nævnte Provinser har været en lille Nedgang i Fedtprocenten, er Smørudbyttet steget forholdsvis mindre end Mælkemængden.

Mælkeproduktionens gunstige Stilling i Efteraarsmaanederne i Forhold til Aaret før vil vel næppe kunne bevares Vinteren igennem. Der er ganske vist meget mere af det værdifulde Hø til Raadighed, men Roemængden er den samme, og de store Svinebesætninger vil tære paa Korn, Grovfoder og Skummetmælk, og hertil kommer, at Foderet er mere ulige fordelt Landet over end Aaret før; Jylland staar bedst, noget daarligere er Stillingen paa Øerne.

#### Faareholdet.

Som det fremgaar af Tællingstallene, er Faarene gaaet tilbage i Antal i 1943 i Forhold til Aaret før, hvad der virker noget mistrøstigt efter de meget betydelige Ofre, der bringes for at ophjælpe Faarebestanden. Det er saaledes i denne Forbindelse nok at minde om, at Uldprisen er forhøjet fra ca. 3 Kr. til 13,25 Kr. og 14,25 Kr. pr. kg. Dette

har altsaa ikke hjulpet, Faareholdet gik noget op indtil 1942, men er stagneret eller gaaet tilbage i 1943. Grunden hertil maa søges i de meget høje Priser, Lam og Faar koster til Slagtning og især kostede først paa Sommeren under den daværende Kød-mangel. Faarekød kostede 5—6 Kr. pr. kg en Overgang og endte med en Maksimalpris paa 4 Kr. pr. kg, vel ca. 4 Gange Førkrigsprisen, Lammekød var naturligvis endnu dyrere.

Under disse Prisforhold bliver Faareholderne stillet over for et Dilemma: skal man realisere Faarebestanden til de høje Kødpriser, eller skal man drive paa med Avlen? Man vælger tilsyneladende en Mellemvej, man bevarer Bestanden nogenlunde, men den Udvidelse, som blev stillet i Udsigt, og som var Motivering for den høje Uldpris, bliver der ikke Tale om.

#### Prisudviklingen.

Prisniveauet for Landbrugsprodukter har i Aarets Løb været ret stabilt. Priserne paa de store Salgsvarer, Korn, Svin, Ost er uforandrede, Kødprisen er nærmest uforandret, idet en Opgang i Prisen paa Stude og Kvier modsvares af en Nedgang for Slagtekøer; derimod er Mælke- og Ægprisen noget højere, og for Svin har der fundet en Prisforhøjelse Sted paa 24 Øre pr. kg for alm. Slagtesvin, hvortil kommer det i Oktober i Fjor indførte Pristillæg for store Svin paa 16 Øre, saaledes at Noteringen for Svin er 2,72 Kr. mod 2,48 Kr. og for store Svin 2,88 Kr. pr. kg. Kartoffelprisen har maattet give ret betydeligt efter paa Grund af den store Høst og ligger nu omtrent paa et Niveau bestemt af Opfodringsværdien. Markfrøprisen, der som omtalt ogsaa er faldet betydeligt, har praktisk taget kun Betydning for Landbruget selv, og det samlede Resultat af Prisbevægelserne for Landbrugets Salgsvarer er derefter udtrykt med Driftsbureauets Prisindeks pr. 1. November, et Forholdstal paa 241 mod 234 Aaret før, naar 1909—14 er lig 100, altsaa en Stigning paa 3 pCt.

Fra Producentkredse har der i Aarets Løb været rejst

Krav om Prisforhøjelser. Nogle af disse, saaledes angaaende Prisen paa Flæsk, blev imødekommet, andre bortfaldt ved Begivenhedernes Udvikling, men opskræmt af det lavere Sukkerroeudbytte har Roedyrkerne dog for nylig atter ventileret et Ønske om en højere Roepris til næste Aar. Angaaende dette Ønske skal bemærkes, at der næppe er Tvivl om, at Sukkerroedyrkingen økonomisk staar svagt i Sammenligning med Korn i det middelstore og større Landbrug, hvor Dyrkingen skal gennemføres med fremmed Arbejdskraft, samt for den sidste Ende af Roearaet, hvor Roernes driftsmæssige Fordele er mindre udtalte, og hvor en Erstatning med Korn derfor ikke vil skade Kornudbyttet pr. ha ret meget. Ved Bedømmelsen af Ønskets Berettigelse maa man dog ikke lade sig for stærkt paavirke af dette Aars ret lave Roeudbytte, lige som det i dette som i andre Tilfælde, hvor prismæssige Krav fra Landbruget gøres gældende, er vanskeligt at se bort fra Erhvervets økonomiske Helhedsbillede, og nægtes kan det ikke, at netop Landbruget i Roeegnene økonomisk har staaet forholdsvis gunstigt under Krigen.

Da Sukkerroedyrkingens Omfang og Rentabilitet imidlertid i det middelstore og større Landbrug saa udpræget er afhængig af Arbejdsomkostningerne og Arbejdsforsyningen, maa det aabenbart afhænge af Udviklingen paa disse Omraader, om man for at sikre et stort Sukkerroeareal skal forhøje Roeprisen eller ej, thi Landbruget kan, som det staar i det i Dag, ikke have nogen Interesse i at gaa foran i Priskrav, for vi ved af Erfaring, hvor smertelig og vanskelig en Proces det vil blive for Landbruget at faa tilpasset et højt Omkostningsniveau efter de mere naturlige Produktionsvilkaar, som vi dog venter engang skal komme.

Nu maa det i denne Forbindelse erkendes, at Landbrugets Omkostninger ikke er faldet til Ro; der har i Aarets Løb været nogen Prisstigning paa forskellige Produktionsmidler, men især har Arbejdslønnen maattet forhøjes for



at sikre Arbejdskraft i Konkurrence med Moser og andet Arbejde, hvad der naturligvis maa øve sin Virkning paa Produktionen, og da ingen er forpligtet ud over sin Evne, kan man meget vel komme ud for, at Vanskeligheder med Arbejdsforsyningen vil faa Indflydelse paa Dyrkningsomfanget af de mere arbejdskrævende Afgrøder saasom Rodfrugterne.

I Aarets Løb har der været holdt en Del Uro vaagen om Landbrugets Priser, bl. a. har man set anført, at da Landbruget synes at forhøje Arbejdslønnen nogenlunde i samme Forhold, som Produktionen stiger i Værdi, vil man ikke, som Landbruget hævder det, kunne forøge Produktionen ved Forhøjelse af Priserne, Fordelene af Prisforhøjelserne skulde efter denne Opfattelse med andre Ord automatisk fortæres af Lønforhøjelse, hvorved Opfordring til Produktionsforøgelse forsvinder.

Nu berører Lønstigningen kun en Del af Landbruget, jo nok den meste Jord, men dog de færreste Brug, og den anførte Slutning turde endvidere stille Problemet omtrent paa Hovedet, thi selv om Landbruget af Billighedshensyn har givet og maattet give betydelige Lønforhøjelser, saa er den sidste Ende af disse paatvunget Erhvervet; de har været nødvendige, som Beskæftigelses- og Lønforholdene nu er her i Landet, for at sikre den tilstrækkelige Arbejdskraft til Gennemførelse af den fordelagtigste Produktion.

Men det anførte Argument indeholder det Gran af Sandhed, at de stærkt forøgede Lønninger kan blive medvirkende til at begrænse Produktionen, uden at der hermed er sagt, at en saadan Virkning endnu kan paavises. Landbrugsproduktionens Størrelse har i de fire Krigsaar været begrænset af Høststørrelsen, Æggehvide- og Kraftfodermangel, men har, saa vidt man kan skønne, netop takket være de gode Priser iøvrigt været holdt saa højt, som Produktionsmulighederne har tilladt det, og der er da ogsaa endnu et betydeligt Spillerum mellem Lønstigningen og Prisstigningen paa Landbrugsprodukter.

### Prisrelationerne.

Under de nuværende Produktionsforhold træder det skarpere frem end under normale Forhold, hvorledes Pris-mekanismen, Forholdet mellem Produktpriser indbyrdes og mellem Produktpriser og Omkostninger, bestemmer Produktionens Retning og Omfang, og det er meget interessant at se, hvor fintmærkende Landmændene i Gennemsnit er for Ændringer i de bestaaende Prisrelationer. Da saadanne Ændringer i disse Aar næsten udelukkende er foregaaet gennem Prisforhøjelser, er der en Tendens til, at enhver Forhøjelse af Prisen paa et Produkt straks fremkalder Krav om Forhøjelse af Priser paa andre Produkter, som gennem den skete Forhøjelse er blevet „daarlignere“ stillet. Saaledes vil den omtalte Situation i Svineproduktionen, der har drevet Prisen paa Frihandelskorn i Vejret, i den kommende Tid øve sin Indflydelse paa de Prisforventninger, man nærer til andre Afgrøder o. s. v.

Med de i Aarets Løb skete Prisforhøjelser paa Flæsk og Æg, har Svine- og Hønselholdet vundet betydeligt Terræn over for Kvægholdet, saaledes betyder Forhøjelsen af Flæskeprisen med 40 Øre paa store Svin, at Svinene betaler 5—6 Kr. mere pr. hkg Korn end før Forhøjelsen; medens den gennemsnitlige Udnyttelsespris for Kornet før Forhøjelsen var ca. 35—36 Kr., er den nu 40—42 Kr., hvad der nogenlunde svarer til, hvad Kvæget i den alm. Produktion betaler for Kornet som Tilskud til Grovfoderet, ligesom Hønsene i Gennemsnit betaler samme Pris. Det er derfor nu blevet Kvægproduktionens Tur til at faa Forhøjelser, ligesom de salgbare Markafgrøder, hvis man altsaa mener, det er hensigtsmæssigt at fortsætte dette yderst farlige Spil. Men man bemærker sig, at det er fra Priserne paa Husdyrprodukter, denne prisopdrivende Kraft kommer, ikke fra Kornprisen, som er et ganske passivt Mellemed, en Slags Prisindikator eller fælles Maalestok.

### Landbruget og Inflationen.

Det af Finansministeren først paa Aaret nedsatte Udvalg til Udarbejdelse af Forslag til Forholdsregler imod Inflationsfaren kom i sin Betænkning til det Resultat, at Prisopgangen paa Landbrugsvarer har haft en inflatorisk Virkning, idet ikke alene Landbrugets Nettooverskud, men ogsaa Landmændenes Realindkomst er blevet forøget, hvilket igen var en væsentlig Aarsag til, at Priserne paa Landejendomme gik i Vejret. For den Periode, Udvalget betragter, 1940—41, hvor Prisopgangen indlededes, lader det sig naturligvis ikke benægte, at Forhøjelsen af Priserne paa Fødemidler var med til at sætte Pristigningsbølgen i Gang, kun bør det fremhæves, at det ikke var Landbrugspriserne alene, men mange Priser, der paa en Gang gik i Vejret og tilsammen var ansvarlige for den inflatoriske Udvikling, Kapløbet mellem Lønninger og Priser.

Udvalgets Bemærkninger er paa dette Punkt for summariske, de gaar ganske uden om, at en Prisforhøjelse paa Landbrugsvarer var nødvendig for at holde Produktionen i Gang, nemlig som Kompensation for Virkningerne af Produktionstilbagegang og stedfundne Prisforhøjelser paa Produktionsmidler. Endvidere nævnes det ikke, at en betydelig Del af Landbrugets Indtægtsstigning skyldtes og stadig skyldes Formuerealisation, og fratrækkes denne i Indtægten, turde det være tvivlsomt, om Landbrugets Realindkomst virkelig er steget; det vil i hvert Fald ikke være Tilfældet for det mindre og middelstore Landbrugs Vedkommende. Det er under denne Krig en hurtigt gjort Iagttagelse, at Landmændene i Modsætning til, hvad der var gældende under den forrige Krig, gør sig klart, at deres saakaldte Indkomst bestaar af to Elementer, den egentlige Indtægt og Formuerealisation, og tilrettelægger deres Økonomi derefter ved at opspare. Prisforhøjelsernes særlige Virkning paa Ejendomspriserne vender vi tilbage til.

Udvalget anfører endvidere, at ved Kornloven af 25. Juli 1940 gennemførtes „en for hele den efterfølgende

Prisudvikling skæbnesvanger Forhøjelse af Kornpriserne". Dette er for stærkt udtrykt, det lader sig nogenlunde beregne, hvor stor en prismæssig Indflydelse Kornloven har haft; der afleveres til Konsum ca. 6,5 Mill. hkg Korn, og Prisforhøjelsen andrager, naar vi regner en Prisstigning paa 10 Kr. pr. hkg, i alt ca. 65 Mill. Kr. Nok et betragteligt Beløb, men dog ikke skæbnesvangert. Nej, det der virkede prismæssigt saa stærkt, og som under de gældende, lukkede Produktionsforhold har været afgørende for Prisniveauet paa Landbrugsprodukter, det er Prisforhøjelserne paa Husdyrprodukter. Disse virker naturligvis for det første direkte, men dernæst virker de indirekte derved, at alle salgbare Planteavlprodukter maa faa en Pris betinget af, hvad de kunde udnyttes til i Husdyrproduktionen, eller hvad Jorden kunde udnyttes til ved Dyrkning af Foderkorn. Dette er det faktiske Forhold, som Kornloven intet har haft at gøre med, og som en hvilken som helst Kornlov ikke vilde være i Stand til at ændre væsentligt ved. Kornloven har ydermere fastsat betydeligt lavere Satser paa Prisen af Korn, end dette kan udnyttes til som Foder; Afleveringsprisen for Korn 30, 29 og 26 Kr. staar over for en Udnyttelsespris paa 35—42 Kr., som de to-tre sidste Aar har været opnaelig ved Opfodring paa Svin og Malkekøer, og Loven har altsaa faktisk virket beskyttende paa Forbrugerpriserne for Kornprodukter i Sammenligning med Husdyrprodukter.

Hvad Prisudviklingen iøvrigt angaar, saa har Landbrugspriserne, som allerede nævnt, i 1943 været stabile, som det fremgaar af Pristallene:

Detailpristal, 1935 = 100.

	Okt. 1939	Okt. 1940	Okt. 1941	Okt. 1942	Okt. 1943
Fødevarer .....	112	146	165	170	166
Klæder, Fodtøj, Vask .....	117	170	195	197	202
Bolig .....	109	111	113	115	117
Brændsel, Belysning .....	123	199	221	217	225
Skatter, Kontingenter .....	110	154	184	188	184
Andre Udgifter .....	105	131	140	148	160
Samlede Pristal .....	111	145	162	166	167

Det ses, at Pristallet for Fødevarer under hele Krigen paa det nærmeste har været af samme Størrelse som det samlede Pristal.

Engrospristallet, 1935 = 100.

	Hele Aaret				Okt. 1943
	1939	1940	1941	1942	
Vegetabilske Levnedsmidler . . . .	111	154	191	173	169
Animalske Levnedsmidler . . . . .	121	152	190	196	196
Engros Pristal . . . . .	118	172	203	213	215
Færdigvarer:					
Levnedsmidler . . . . .	114	146	173	177	175
Andre Varer . . . . .	114	160	196	210	217

Og ganske det samme Indtryk levner en Undersøgelse af Engrospriserne; Landbrugspriserne er her stadig „bagefter“. Det skulde derfor synes vanskeligt at slutte, at Landbrugspriserne i særlig Grad har virket inflatorisk, Ansvaret for den stedfundne Prisudvikling maa deles lige- ligt mellem de forskellige Faktorer, der har haft Indfly- delse paa Prisstigningen.

For de to sidste Aars Vedkommende har Pristallene for Fødevarer, saavel Engros- som Detailpristallene, været uforandrede, hvilket dog ikke betyder, at Landbrugspriser- ne ikke er blevet forhøjet, det er de jo og endda betydeligt paa adskillige Varer, hvorved Landbrugets Indkomst er blevet forøget, uden at dette direkte har afsat sig Virk- ninger i Forbrugspriserne paa Fødevarer, men naturligvis er disse Prisforhøjelser medvirkende til at forøge Presset paa Prisniveauet.

#### Landbrugets økonomiske Resultat.

Landbruget har i det forløbne Aar opnaaet et bedre økonomisk Resultat end Aaret før, der paavirkedes saa stærkt af den daarlige Høst i 1941. Dette bedre Resultat skyldes udelukkende de forbedrede naturlige Produktions-

vilkaar, thi den ringe Prisstigning paa ca. 3 pCt. var ikke tilstrækkelig til at opveje Omkostningsstigningen, i hvert Fald ikke i den Del af Landbruget, der anvender fremmed Arbejdskraft, men Høsten i 1942 blev da ogsaa beregnet til 111,8 Mill. Afgrødeenheder mod 100,7 Mill. Aaret før, og hertil kommer saa Virkningen af de gunstige naturlige Produktionsvilkaar i 1943.

Regnskaberne, der sluttede Midsommers, kunde derfor vise et betydeligt bedre Resultat end Aaret før, hvilket fremgaar af de følgende Tal fra Driftsbureauets foreløbige Meddelelse:

	Bruttoudbytte pr. ha		Driftsomkostn. pr. ha		Nettoudbytte pr. ha	
	Fremgang	1942/43	Fremgang	1942/43	Fremgang	1942/43
Øerne .....	122	1276	106	1032	16	244
Jylland .....	77	848	38	710	39	138
Hele Landet ...	95	1015	65	836	30	179
Under 10 ha ..	132	1351	92	1176	40	175
10—50 ha ..	91	971	58	791	33	180
Over 50 ha ..	81	841	61	662	20	179

Af Fremgangen i Bruttoudbyttet falder i Gennemsnit 50 Kr. paa Planteavlsprodukter og 45 Kr. paa Husdyrprodukter. Af Fremgangen i Driftsomkostninger falder bl. a. 38 Kr. paa legemligt Arbejde og 25 Kr. paa andre Omkostninger, medens Kraftfoderindkøb viser en Nedgang paa 12 Kr.

Som det ses, er Fremgangen i Nettoudbyttet størst i Jylland, der rammes særligt af den daarlige Høst i 1941, samt for de smaa Brug.

Ved Beregningen af Forrentningsprocenten har Bureauet i Aar anvendt et nyt Kapitalgrundlag, idet man i Overensstemmelse med det her i Tidsskriftet i Fjor bragte Forslag har beregnet „Landbrugskapitalen“ som et Gennemsnit af Handleværdien i 20 Aar. Virkningen heraf bliver følgende:

## Forrentningsprocent:

	Netto- udbytte Kr. pr. ha	Handels- værdi Kr. pr. ha	Landbr.- kapital Kr. pr. ha.	Forrentningsprocent efter			
				Handelsværdi		Landbrugskapital	
				1941	1942	1941	1942
Øerne . . . . .	244	4423	3460	5,8	5,5	6,7	9,1
Jylland . . . . .	138	3218	2722	3,3	4,3	3,7	5,1
Hele Landet..	179	3691	3054	4,4	4,8	4,9	5,9
Under 10 ha..	175	5288	4363	3,0	3,3	3,4	4,0
10—50 ha..	180	3465	2897	4,6	5,2	5,1	6,2
Over 50 ha..	179	2926	2347	6,0	6,1	6,8	7,6

„Landbrugskapitalen“ pr. ha er betydeligt mindre end Handelsværdien, og derfor bliver Forrentningsprocenten udregnet paa denne nye Kapital større end efter Handelsværdien, i det hele taget vil Tendensen i Forrentningsprocenten beregnet paa denne Maade blive, at den bliver forholdsvis høj i de gode Aar, hvor Handelsværdien er højere end sit 20-aarige Gennemsnit, og omvendt vil den blive forholdsvis lav i de daarlige Aar, hvor Handelsværdien er lavere end dette Gennemsnit.

## Forrentningsprocenten.

Da denne Reform ikke har vakt udelt Tilslutning, skal der gøres et Par Bemærkninger til den, som til Forrentningsprocenten i det hele taget.

Forrentningsprocenten som Udtryk for Landbrugets økonomiske Stilling er stærkt angribelig; dette Tal egner sig absolut ikke til den almindelige Anvendelse, det har faaet endog i Lovgivningen. Det er blevet brugt og misbrugt i Tide og Utide af en Offentlighed, som ikke altid har været for nøjeregnende med Sandheden, fordi det er saa let at misforstaa og misbruge.

Ved rene driftsøkonomiske Beregninger gør Forrentningsprocenten god Fyldest, Tallet anvendes her af Fagfolk, der som Regel forstaaer at anvende det med kritisk Sans og ikke tillægger det en Betydning, det ikke kan

bære, men som nøjagtigt og eneste Maal for Landbrugets økonomiske Stilling, kan det ikke anvendes.

Man maa her først erindre, at før Forrentningsprocenten beregnes, er der som Driftsomkostning beregnet Driftslederløn og Vederlag for Familiens Arbejde. Det bliver nu ganske afgørende for Bedømmelsen af Landbrugets økonomiske Forhold, hvor højt eller lavt disse Vederlag sættes. Sættes de lavt, bliver Forrentningsprocenten naturligvis højere, end den vilde blive, hvis Vederlagene var høje, det vil sige, at den, der fastsætter disse Vederlag, er i Besiddelse af en ganske usædvanlig Myndighed og Magtbeføjelse; han sidder faktisk og raader over Landbrugernes Løn- og Fortjenstmuligheder, naar Forrentningsprocenten skal være afgørende for det offentliges og den offentlige Menings Opfattelse af Landbrugets økonomiske Stilling. Denne „Lønfastsættelse“ foregaar endvidere ret mekanisk, det vil sige, at den dygtige Driftsleder afregnes med omtrent samme Løn som den mindre dygtige, og med en Løn, som han ikke vilde og ikke behøvede at acceptere i det frie Erhvervsliv, og Følgen bliver, at hans gode Driftsresultat tilskrives Kapitalen som Udbytte, hvad der virker forhøjende paa Forrentningsprocenten. Dette Forhold, der ingen Betydning har ved den driftsøkonomiske Anvendelse af Forrentningsprocenten, har man været altfor lidt opmærksom paa fra Landbrugets Side.

Men hertil kommer saa Virkningen af selve Forrentningsprocentens „Mekanik“. Forrentningsprocenten er Forholdet mellem Nettoudbytte og Kapital, men Kapitalen er det kapitaliserede forventede Udbytte, som Landmændene anslaaer ud fra det opnaaede Udbytte og Fremtidsudsigterne, og Forrentningsprocenten vil derfor automatisk paa noget længere Sigt indstille sig paa den Rente-fod, som Landbruget er villigt til at acceptere. Det ses saaledes af Udviklingen siden 1935, hvorledes Nettoudbyttet stiger fra Aar til Aar, derefter stiger Landbrugets Handelsværdi, og denne Stigning trykker Forrentningsprocen-



ten; en særlig Fart har der været i dette Sæmmenspil i de sidste 4 Aar. Kapitalstigningen er fulgt klods i Hælene paa Udbyttestigningen og har derved holdt Stigningen i Forrentningsprocenten i Aev.

Man har nu ment, at naar man fastlagde Landbrugs-kapitalen, vilde denne Vekselvirkning mellem Udbytte og Kapital bringes til Ophør, omtrent i Lighed med, at Aktiekapitalen i et Aktieselskab staar fast, og Udbytteprocenten varierer. Der er ingen Tvivl om, at man under visse Omstændigheder ved denne Fremgangsmaade faar Bevægelserne i Landbrugets Konjunkturer stærkere frem, de særligt gode Aar bliver som nævnt „bedre“ og de usædvanligt daarlige Aar „daarligere“ end ved Anvendelsen af Handelsværdien som Kapitalgrundlag for Udregning af Forrentningsprocenten. Men man maa være opmærksom paa, at man meget vel kan blive nødt til at ændre den nu opstillede Landbrugskapital, Gennemsnittet af de sidste 20 Aars Handelsværdi, thi den har jo ingen økonomisk Begrundelse ud over, at den registrerer et Gennemsnit for den investerede Kapital, og den kan derfor efter Konjunkturernes og Værdiernes Svingninger meget let komme helt ud af Niveau med de faktiske Forhold. Thi den Kapital, der i Fortiden er investeret i Landbrugets Produktionsmidler, er jo irrelevant i Forhold til, hvad der bestemmer deres Værdi, nemlig Fremtiden og dennes Produktionsmuligheder, og naar der sker et Skred i disse, overskæres Forbindelsen mellem Fortid og Fremtid.

Det er blevet et samfundsøkonomisk Problem, hvor stor Landbrugsproduktionen bør være; det bestemmes ikke mere af Kræfternes frie Spil, og den Kapital, der er nødvendig for den fordelagtigste Produktion, maa have sin Rente og Afskrivning, foruden at Landmændene maa have en Løn for deres Arbejde paa Højde med, hvad andre Erhverv betaler for samme Indsats, og jeg er tilbøjelig til at tro, at disse Forhold er saa udviklede, at der ingen Mulighed er for at udtrykke dem i et enkelt Tal og gøre dette til en Højesteret. Man bør derfor lade Landbruget

beregne sin Forrentningsprocent og anvende dette Tal, som det oprindeligt er tænkt, til sine driftsøkonomiske Undersøgelser, og saa maa man ud fra andre Kriterier bedømme Landbrugets økonomiske Tilstand. Og hvis Forrentningsprocenten vedblivende skal tillægges den Betydning ved Bedømmelsen af Landbrugets økonomiske Forhold, som Tilfældet har været i en Aarrække, og som Landbruget selv har Hovedansvaret for, maa Erhvervet interessere sig mere for det Aflønningsgrundlag, der øver saa afgørende Indflydelse paa Tallets Udregning.

Forøvrigt lider Forrentningsprocenten af den store Mangel, som, naar Tallet skal misbruges, er en Fordel, at dets Beregning, og hvad det staar som Udtryk for, er uforstaaeligt for den store Offentlighed, ogsaa af Landmænd; naar man faar 3 pCt. af sine Penge i Sparekassen, er det vanskeligt at overbevise den jævne Mand om, at Landbruget er daarligt stillet, naar dets Forrentningsprocent er 3.

Da Høstudbyttet i 1943 var fuldt saa godt som i 1942, er der ingen Grund til at vente, at det økonomiske Driftsresultat i indeværende Driftsaar skal blive ringere end i 1942—43, tværtimod maa man kunne paaregne en lille Fremgang. Høstfremgangen og Prisstigningen skulde rigeligt kunne dække Omkostningsstigningen, og den Opbygning af Besætningerne, der fandt Sted i 1942—43, og som er overført til indeværende Aar til relativt lave Priser, maa betinge en Fremgang baade i Produktionen og ved Realisationssalg.

#### Landbrugets Beskæftigelsesproblem.

Saa brændende og paatrængende Arbejdsproblemet er, kan det ikke forbigaaes i Tavshed, selv om man i en Omtale af det maa gøre sig skyldig i Gentagelser af tidligere fremførte Synspunkter.

Siden 1934 har Bevægelserne i Landbrugets Arbejds-kraft efter Statistisk Departements Tællingsresultater været som følger:

	Brugernes Arbejde i egen Bedrift	Ugifte Medhjælpere paa Gaardens Kost				Medhjælpere paa egen Kost		Medhjæl- pere ialt
		Sønner	Døtre	Karle	Piger	Faste	Løse	
1943	165 500	52 800	39 700	104 000	43 800	21 700	20 100	282 100
1942	165 600	57 300	39 900	107 800	46 900	20 000	19 500	291 400
1939	170 740	61 749	46 312	109 956	45 899	22 993	22 319	309 226
1938	167 411	52 221	38 433	115 095	50 920	14 559	17 340	288 368
+ 14-aarige anslaaet		7 000	5 000					300 568
1934	166 727	57 530	46 216	123 362	60 074	15 939	11 579	314 700
+ 14-aarige anslaaet		7 000	5 000					326 700

Igennem Trediverne til 1938 var der en konstant Tilbagegang i Landbrugets Arbejdskraft, i 1939 sker der igen en ret betydelig Forøgelse; det var de bedre Tider, der gjorde sig gældende, men siden da er Tilbagegangen fortsat, meget kraftigt endda, Medhjælpere „ialt“ er gaaet tilbage med ca. 27 000 eller nær ved 10 pCt. Det ses af Tallene, at denne Tilbagegang — lige siden 1934 — udelukkende berører de ugifte Medhjælpere, hvad enten det er hjemmeværende Børn eller fremmede Medhjælpere. Siden 1939 har Nedgangen været forholdsvis størst for hjemmeværende Børn, uden at man dog kan tillægge dette Forhold afgørende Betydning, idet det er muligt, at et større Antal Landmandsbørn paa Grund af de bedre økonomiske Forhold end i Trediverne søger ud paa andre Ejendomme og altsaa kan være repræsenteret blandt de fremmede Medhjælpere.

Særligt bemærkelsesværdigt er den stærke Tilbagegang i Antallet af Piger siden 1934, de er gaaet tilbage med 16 200 eller 27 pCt. Lægges hertil Nedgangen af hjemmeværende Døtre, som er ca. 12 000, er Antallet af Piger ialt gaaet tilbage med ca. 26 pCt. eller ca. 28 000, et meget stort Tal, og man kan deraf slutte, at Problemet kvindeligt huslig Medhjælp maa være brændende i mange Landbohjem.

Dette Problem er ikke noget for danske Forhold typisk,

vi genfinder det f. Eks. maaske endnu mere udtalt i Sverige, og det tør uden Overdrivelse siges at være af vidtrækkende Betydning paa flere Omraader, det kan saaledes medføre, at man i stigende Grad bliver nødt til at beskæftige gifte Folk i Stedet for ugifte. Af Tabellens sidste Kolonner ses det, at der er en betydelig Tendens i denne Retning, og der er ingen Tvivl om, at Afvandringen fra Landbruget af de unge Piger er en af Aarsagerne hertil, selv om Lønproblemet, som vi skal se, nok har været mere afgørende.

Denne Tilbagegang i Antallet af ugifte Medhjælpere har fundet Sted trods en meget klækkelig Lønfremsgang, eller vi kan ogsaa sige det saadan, at Landbruget har maattet forhøje Lønnen stærkt for at sikre sig Arbejds-kraft, saaledes som det ses af følgende to Tabeller henede fra Driftsbureauets Arbejdsstatistik.

	Aarsløn			Forholdstal		
	1933/34	1938/39	1942/43	1933/34	1938/39	1942/43
Karle under 17 Aar ..	336	551	823	100	164	245
„ 17—21 Aar .....	483	793	1 166	100	162	241
„ over 21 Aar ....	568	933	1 392	100	164	245
Forkarle .....	640	1 027	1 532	100	161	239
Foderm., egen Kost ....	1 675	2 074	3 018	100	124	180
„ Gdr. Kost ....	729	1 141	1 586	100	157	218
Piger under 18 Aar ....	307	439	560	100	143	182
Piger over 18 Aar .....	410	578	736	100	141	180
	Dagløn			Forholdstal		
	Daglejere paa egen Kost					
Sommer .....	4,27	5,58	8,45	100	131	198
Høst .....	4,81	6,44	9,62	100	134	200
Vinter .....	3,74	4,81	7,89	100	129	211

I Forhold til 1934 var Karlelønnen før Krigen steget med godt 60 pCt. og har under Krigen maattet forhøjes med yderligere 50 pCt. i Forhold til 1938. Daglejerslønnen, der indtil 1938 kun var steget med godt 30 pCt., er under Krigen ogsaa steget med 50 pCt., men ligger dog relativt betydeligt lavere end Karlelønnen, og vi har antageligt i

denne Kendsgerning den væsentligste Forklaring paa, at Antallet af Daglejere er steget saa stærkt siden 1934.

For Fodermestre er den relative Stigning mindre, hvilket nok skyldes, at de var relativt godt lønnede allerede i 1934, den absolute Lønstigning for ugifte Fodermestre er da ogsaa ca. 800 Kr. eller det samme som for ældre Karle.

Pigelønnen derimod er forhøjet relativt mindre, og Forhøjelsen har ikke været stor nok til at fastholde de unge Piger, der kan faa højere Løn i Byhjem, lige som anden Beskæftigelse end husligt Arbejde utvivlsomt virker tillokkende.

Idet man fra mange Sider ser en Fare i den Udvikling, som disse Tal fortæller er i Gang blandt Ungdommen, der søger bort fra Landbrugsarbejdet, stiller man forskellige Forslag, der menes at kunne dæmme op mod denne Afvandring. Det er sandsynligt, at Foranstaltninger, der gør Livet for de unge — som for de ældre — paa Landet mere tillokkende, vil medvirke til at fastholde dem længere ved Landbrugsarbejdet, men der er paa den anden Side næppe Tvivl om, at skal dette Problem virkelig løses, maa man gribe til meget dybtgaaende Foranstaltninger. Arbejds- eller Beskæftigelsesproblemet i Landbruget er som i andre Erhverv primært et Lønproblem, hvor tillige Fremtidsmulighederne er afgørende for det Beskæftigelsesvalg, man træffer.

Man vil nok i nogle Aar kunne fastholde en ung Arbejder med en forholdsvis lav Løn, naar han derefter har Mulighed for en Livsstilling, men kan man ikke anvise et rimeligt Antal af unge en saadan, kan de kun fastholdes med en forholdsvis stor Løn og med Udsigt til, at de springer fra, naar noget bedre viser sig. Al Tale om en Lær-lingeuddannelse i Landbruget i Lighed med i Haandværket maa springe paa dette Punkt, Beskæftigelsen af og Fremtidsudsigterne for den udlærte. Der er intet at bebrejde Ungdommen i denne Forbindelse, tværtimod maa man sige, og man behøver blot at gribe i sin egen Barm

for at forstaa Problemet; hvor mange tænkende Mennesker vil lade deres Børn uddanne og forblive i et Erhverv, hvor Beskæftigelsen er slut efter Uddannelsen, eller som byder den dygtige Arbejder mindreværdige Kaar i Sammenligning med andre Erhverv.

Dette Problem lader sig angribe paa flere Maader, men de staar alle i Forbindelse med Løn og Fremtidsmuligheder, dette kommer man ikke uden om. Ved Løn maa man ikke blot forstaa den kontante Pengeløn, men ogsaa Værdien af Naturallønnen, altsaa Kvalitet af Kost og Logi, og dertil maa man saa lægge den Værdi, den unge og ældre Arbejder tillægger det Milieu, de lever i, og om der bestaar Muligheder for et tilfredsstillende socialt Samliv med jævnbyrdige. Det er for Tiden ikke mindst paa de to sidste Omraader, der maa sættes ind, altsaa paa Forbedring af Naturallønnen og de immaterielle Levevilkaar.

Hvad angaar Læringleuddannelsen i Landbruget, er der naturligvis ingen, der venter igennem en saadan Institution at kunne faa billig Arbejdskraft. Unge Mennesker, der er opvokset i nær Tilknytning til Landbruget, vil altid kunne udføre det alm. Landbrugsarbejde med en saadan Færdighed og være saa arbejdsstrænede, at de kan tjene en Løn, og de vil med fuld Ret stille Krav om og opnaa en saadan ogsaa som Lærlinge; der er her en principiel Forskel mellem Landbruget og de andre Erhverv, fordi Hjem, Familieliv og Arbejde smelter sammen i Landbruget til en Helhed, og Barnet igennem Opvæksten opnaar den Uddannelse, som det i andre Erhverv først senere kan tilegne sig.

#### Priserne paa Landejendomme.

I Aarets Løb er Prisen paa Landejendomme fortsat gaet i Vejret omend i et langsommere Tempo end de foregaaende to—tre Aar, ligesom Fremgangen i Antal Salg er standset. I Forhold til 1935 er Priserne paa Gaarde med 1—12 Tdr. Hartkorn steget med ialt ca. 60 pCt. og paa

Huse med ca. 50 pCt. Dette er naturligvis en betydelig Prisstigning og ogsaa mere end Fremtidens Produktionsforhold antagelig vil kunne bære, men paa den anden Side maa man dog erkende, at sammenlignet med Forholdene under den forrige Krig er saavel Prisudviklingen som Omsætningens Størrelse holdt nogenlunde under Kontrol, idet det aarlige Antal Salg af Gaarde kun er ca. 17 pCt. og af Huse ca. 37 pCt. højere end i 1935.

Denne Prisudvikling har, og med god Grund, ogsaa i det forløbne Aar beslaglagt Opmærksomheden stærkt, thi jo længere Krigen varer, og jo flere Ejendomssalg der finder Sted til de højere Priser, des flere Landmænd maa antages at blive ramt af et senere eventuelt Prislefald. Finansministerens sagkyndige Udvalg beskæftigede sig da ogsaa i sin Betænkning om Foranstaltninger mod Inflation med dette Problem, og foreslog en saa høj Afgift paa Omsætningen af Landejendomme i fri Handel — Familiesalg undtaget — at Omsætningen praktisk taget maatte ophøre, endvidere at der gennemførtes en ekstraordinær Grundskyld paa 1,5 pCt. paa alle Ejendomme med en Grundværdi af over 6000 Kr.

Dette var meget drastiske Forslag, og de kunde ikke gennemføres under de gældende politiske Forhold. Noget mærkeligt virkede iøvrigt Forslaget om at fritage de smaa Ejendomme, i alt ca. 90 000, for den ekstraordinære Grundskyld, da disse Ejendomme er steget omtrent lige saa meget i Pris som de større, og der omsættes forholdsvis mange af dem.

Som et Resultat af dette Forslag og Rigsdagens Behandling af det fremkom imidlertid en Lov, der begrænser Ikke-Landmænds Adgang til Erhvervelse af Landejendomme samt hindrer en egentlig Gaardslagtning. Dette synes at være en meget fornuftig og paakrævet Foranstaltning, idet det jo har vist sig, at de Spekulationskøb, som det her drejer sig om, har virket opdrivende paa Ejendomspriserne, ligesom det er en beklagelig Udvikling, at Ejendomsretten til Jorden i større Omfang glider den egentlige Landbostand af Hænde.

Fra forskellige Kredse ogsaa indenfor Landbruget har man set med nogen Misbilligelse paa denne Lov, idet man mener, at en Analogi hertil kan blive, at det forbydes unge Landmænd at søge Erhverv i Byerne. Men dette er ikke rigtigt. Der er formentlig ingen, der tænker paa at forbyde Byboere, der uddanner sig som Landmænd, at erhverve en Landejendom, derimod er det uheldigt og meget beklageligt, naar Jorden gøres til et Spekulationsobjekt og opkøbes af pengestærke Ikke-Landmænd, hvorefter den unge Landmand bliver Lønarbejder, Bestyrer, i Stedet for Bonde. Den samme Udvikling har man set i andre Lande, og man har f. Eks. i U. S. A. sat drastiske Forholdsregler ind imod den.

Om Aarsagen til Prisstigningen paa Landejendomme skal gøres et Par Bemærkninger, da den er Genstand for en Del Misforstaaelse. Som bekendt og ofte nok fremdraget er det Løsøret, der udviser den stærkeste Prisstigning, nemlig 120 pCt. for Gaarde, medens Jord og Bygninger er steget 30 pCt. Det vil sige, at Prisstigningen paa en Gaard til en Værdi af 100 000 Kr. i 1935 ser saaledes ud:

	Købesum	Jord og Bygninger	Løsøre
1935	100 000 Kr.	70 000 Kr.	30 000 Kr.
+ Stigning		21 000 "	36 000 "
1943	157 000 Kr.	91 000 Kr.	66 000 Kr.

Af Prisstigningen paa 57 pCt. skyldes altsaa de 21 pCt. Stigning paa Jord og Bygninger, og de 36 pCt. Stigning paa Løsøret. Tænker vi os endvidere Jord og Bygninger vurderet hver for sig, faldt i 1935 ca. 60 pCt. af Værdien paa Jorden og 40 pCt. paa Bygninger; og da Byggeomkostningerne er steget med godt 100 pCt., skulde Værdistigningen paa den faste Ejendom tage sig saaledes ud, hvis vi vurderede Bygningerne efter Reproduktionsomkostningerne: d. v. s. efter, hvad de vilde koste at bygge i Dag minus Afskrivning:



	Jord og Bygninger	Jord	Bygninger I	Bygninger II
Værdi i 1935	70 000 Kr.	42 000 Kr.	28 000 Kr.	28 000 Kr.
Værdistigning			21 000 "	
Beregn. Værdistigning				28 000 "
Værdi i 1943	91 000 Kr.	42 000 Kr.	49 000 Kr.	56 000 Kr.

Den faktisk stedfundne Stigning paa den faste Ejendom, 21 000 Kr., er 7000 Kr. mindre end den beregnede Værdistigning paa Bygninger, som er 28 000 Kr., der er altsaa ingen Værdistigning paa Jorden. Dette Resultat maatte man nødvendigvis komme til, hvis man f. Eks. tænkte sig en Grundskyldsvurdering foretaget, som man fra flere Sider har set krævet, og saafremt man tænkte sig det nuværende Priseniveau fortsat nogle Aar endnu eller afløst af et Priseniveau med samme Forhold som det nuværende mellem Landbrugspriser og Omkostninger.

Endvidere skal om Prisstigningen bemærkes, at den Del, der skyldes Stigning i Løsøreværdien, ikke vilde kunne være undgaaet. Det følger af sig selv og hænger forøvrigt sammen med, at Løsøret er frit omsætteligt og har en Handelsværdi. Naar Kvæg stiger i Pris fra 50 Øre til 130 Øre pr. kg lev. Vægt, stiger Værdien af en Ko paa 500 kg fra 250 Kr. til 650 Kr., og af en Besætning paa 10 Køer fra 2500 Kr. til 6500 Kr.; det samme Forhold gør sig gældende for de øvrige Husdyr samt for Inventaret, som omend brugt altid i Landbruget er frit omsætteligt til en Handelsværdi, der staar i Forhold til Prisen paa nye Maskiner. Det vil derfor være en Umulighed at forlange, at en Landmand, der skal sælge en Landejendom, skal give Afkald paa en større eller mindre Del af Værdistigningen paa Løsøret, som er direkte realisabelt; der vilde derved opstaa to Priser paa Løsøret, en højere naar det solgtes enkeltvis, og en lavere naar det solgtes samlet, en direkte Opfordring til Afklædning af Gaardene. Det viser sig forøvrigt, som man maatte vente det, at den ved Salg af Ejendomme konstaterede Prisstigning paa Løsøre næsten ganske nøje falder sammen med Prisstigningen paa Husdyr og Inventar.

Problemet er et noget andet for Bygningerne, som er bundet i økonomisk Forstand til Jorden, og som løsnet fra denne Forbindelse er værdiløse, deres Værdi er dermed bestemt af Fremtidsudsigterne for dette Produktionsfællesskab, uanset hvad de har kostet eller vilde koste at reproducere i Dag, og da det ikke er sandsynligt, at de nuværende Prisforhold vil vare, er den stedfundne Prisstigning paa den faste Ejendom beklagelig, en beklagelig forøget Risiko for de Landmænd, der har erhvervet Ejendom til de høje Priser; de er gaaet ind i en Spekulation i Jord- og Bygningsværdi, idet de har bedømt Fremtidsmulighederne for meget ud fra Tidens Forhold, paa for kort et Sigt.

Som sagt, den med Løsørets Prisstigning forbundne Risiko vil man ikke med nogen Art af Rimelighed kunne fritage Købere af Landejendomme for ved Indgreb over for Sælgeren. Noget anderledes stiller Problemet sig for den faste Ejendoms Vedkommende, men det er klart, at stærke, virkningsfulde Foranstaltninger for at tvinge Prisen ned paa den faste Ejendom, f. Eks. en alm. Omsætningsafgift eller en Maksimalpris, vel vil kunne helbrede Patientten, men med dødelig Udgang, hvilket vil sige, at Omsætningen med Landejendomme vil standse, hvad ogsaa var det nævnte Udvalgs Hensigt skulde ske.

Dette gjorde i og for sig heller ikke noget, hvis man vidste, hvor længe den nuværende Priskonstellation vil vare, og vidste man det, vidste man, at om et Aar eller to Aar vil Jord og Bygninger have samme Værdi som før Krigen, saa var saadanne Foranstaltninger sikkert unødvendige. Men da ingen med noget Gran af Sandhed kan udtale sig om Fremtidens Vilkaar, maa i hvert Fald den strengt nødvendige Omsætning af Ejendomme holdes i Gang, og saa maa Køberne være indforstaaet med at tage den Risiko, Tiden byder paa.

Der er ingen Tvivl om, at Loven om Begrænsning af Adgangen til Tinglysning af Gæld paa fast Ejendom har virket heldigt og sanerende saavel paa Omsætningens

Størrelse som paa Prisen paa Landejendomme, og det ser ud til, at den i Foraaret vedtagne Lovbestemmelse om Begrænsning i Adgangen til Erhvervelse af Landejendomme vil forstærke denne Virkning. Omsætningen siges saaledes at være faldet siden Lovens Vedtagelse.

#### Det faglige Arbejde.

Under de gældende gode økonomiske Vilkaar for Landbruget har det faglige Arbejde gode Kaar, Medlemstallet i de faglige Foreninger forøges, der sættes forøget Kraft ind paa Løsningen af og Arbejdet for de igangværende faglige Opgaver, og nye tages op. Dette er meget opmuntrende og i fuld Overensstemmelse med Fremtidens Krav, og det viser, at naar Landbruget har den økonomiske Evne, er det dets Villie at gøre en Indsats paa Højde med Erhvervets Traditioner.

Blandt Opgaverne fra denne faglige Arbejdsmark er der Grund til at fremhæve, at der i Aarets Løb er kommet yderligere Skub i *Ungdomsarbejdet*, og der er ligesom ved at komme nogen mere Samling paa dette Arbejde. Det ser nu ud til, at det vil blive organiseret med egne Konsulenter, hvad sikkert er rigtigt, og forhaabentligt som Fraktioner af eller i Tilknytning til de bestaaende faglige Foreninger. Ved at give de unge Selvstyre, selv lade dem organisere og lede dette Arbejde som et organisk Led af de landøkonomiske Foreninger, vil man opnaa meget væsentlige Fordele, bl. a. den at de tidligt skoles i Foreningsarbejdet, et Omraade hvor Landbruget staar tilbage for f. Eks. Arbejderbevægelsens Ungdom.

Ansættelsen af *Bygningskonsulenter* synes at skulle slaa igennem. Den første Konsulent, der ansattes i Præstø Amt, har fuldt op at gøre, og der udtales almindelig Tilfredshed med hans Arbejde, hvilket er en Anerkendelse baade til Ideen og Konsulenten. Paa Falster er man gaet samme Vej, og andre sjællandske Amter er ved at forberede et lignende Arbejde. Der synes at herske nogen Vildrede med, om man skal vælge Landøkonomer eller

Arkitekter til dette Arbejde, men det skal nødvendigvis være Landøkonomer, Sagen staar og falder faktisk dermed. Ligesom man i Industrien lader Ingeniøren beregne og planlægge Fabrik og Værksted, maa man i Landbruget lade den sagkyndige Tekniker, Landøkonomen, i det enkelte Tilfælde ud fra de stærkt varierende Produktionsforhold, beregne og planlægge Landbrugsbedriften, hvorefter Arkitekten kan udforme de fastlagte Planer; Arkitekterne mangler som Regel ganske Forudsætninger for at kunne udføre dette Arbejde paa egen Haand, derom taler dog Erfaringerne tydeligt nok. Men der er altsaa ikke Tale om et enten — eller, men om et baade — og.

I Aarets Løb er den første lokale *Maskinkonsulent* blevet ansat paa Fyn, en Foranstaltning der uden Tvivl helt er i Overensstemmelse med de produktionsmæssige Problemer, Landbruget, og især det middelstore og større Landbrug, vil møde i Fremtiden, men det er et Spørgsmaal, om denne Konsulentvirksomhed ikke bør slaas sammen med den forrige omtalte, Bygningskonsulentvirksomheden, thi de vil dog i stor Udstrækning faa ganske de samme tekniske Problemer at tumle med, i hvert Fald hvad angaar Bygningernes Indretning med Henblik paa den gunstigste Udnyttelse af Maskiner og maskintekniske Anlæg samt Arbejdsbesparelse iøvrigt.

Med Interesse følger man de Fremskridt, der gøres i Organiseringen af den rationelle Bekæmpelse af *Tuberkulose* og *smitte* hos Kvæget. Tuberkulosebekæmpelsen er ved at være tilendebragt paa Øerne, og nu er man ved at sætte kraftigt ind mod den smitsomme Kastning. Takket være en enkelt Mands, Sekretær *N. Peter Poulsens*, Initiativ er Fyn ved at faa et Forspring ogsaa paa dette Omraade, naar bortses fra Bornholm, hvor man har gjort Indledningsarbejdet baade imod Tuberkulosen og Kastningen.

Disse Foranstaltninger maa tillægges overordentlig Betydning baade produktionsmæssigt og afsætningsmæssigt. Kan vi blive disse Sygdomme helt kvit, vil vi staa betyde-

ligt stærkere i en fremtidig Konkurrence; vi vil kunne producere billigere, og det vil være en stor Fordel, naar vort Smør paa Markedet kan ledsages af en Attest om, at det er produceret af sunde Dyr.

I denne Forbindelse skal nævnes et Omraade, hvor vi maa gøre en Indsats. Det er vedrørende Smørrets Vitaminindhold. Moderne Ernæringsfysiologer og Folkehygiejnere ude i Verden fremsætter Krav om fremtidig Sikring af Folkets Forsyning med de saakaldte „beskyttende“ Næringsmidler, af hvilke Mælk og Smør turde høre til de vigtigste, og det kan derfor blive ret afgørende for vore Varer, at de ikke alene har et fyldestgørende, men et overlegent Indhold af de eftertragtede „beskyttende“ Vitaminer; det er en Opgave at fastslaa, hvorledes vi sikrest og billigst kan tilføre vor Produktion disse Vitaminer igennem Fodringen.

---

Den forrige Verdenskrig gav Stødet til en Række tekniske Fremskridt af vidtrækkende Betydning, ikke mindst for Landbrugsproduktionen, og der er næppe Tvivl om, at det samme vil gentage sig efter denne Krig, antageligt endda i betydeligt større Omfang med den vældige Indsats, der gøres i de krigsførende Lande paa den tekniske Forsknings Omraader. Vi er ude af Stand til at sige noget om, hvor disse Fremskridt vil gøre sig gældende, men med sin ret enestaaende Organisationsform, med den intime Kontakt mellem Forskning og praktisk Landmandsgerning samt med sin gode Tilpasningsevne, staar dansk Landbrug med gode Forudsætninger for at møde Fremtidens faglige og tekniske Problemer i en aaben Erkendelse af, at afgørende for Erhvervets Levevilkaar bliver dets Evne til at forny sig, til at dygtiggøre sig og til at tage Tidens tekniske Fremskridt i sin Anvendelse, thi heraf vil dets Konkurrenceevne afhænge baade afsætningsmæssigt udadtil og produktionsmæssigt indadtil.

Men jævnsides med eller foran disse produktionsmæssige Problemer vil vort Erhverv og vort Land blive stillet over for en Række dybtgaaende sociale og politiske Problemer, hvis Løsning vil stille vor folkelige Selvbeherkelse paa den haardeste Prøve, og det vil saa først vise sig, om Begivenhederne virkelig har gjort os til et Folk, saa vi ud af den uvisse Fremtid kan skabe et nyt, men et skønnere og lykkeligere Danmark.

---